

CRNA GORA
UPRAVA ZA STATISTIKU
IV Proleterske 2, 81000 Podgorica
Tel: +382 (0) 20 230 811
Fax: +382 (0) 20 230 814
E-mail: contact@monstat.org

IZVJEŠTAJ O KVALITETU ZA 2018. GODINU

Promet u trgovini na veliko

Odgovorno lice: Milena Jolić

Odsjek: Odsjek poslovnih statistika i kratkoročnih indikatora

Sadržaj:

1. Uvod - Osnovne informacije o istraživanju	2
1.1 Svrha, cilj i predmet istraživanja	2
1.2 Pravni osnov	2
1.3 Statističke jedinice	2
1.4 Pokrivenost i obuhvat istraživanja	2
1.4.1 Sektori	2
1.4.2 Statistička populacija	2
1.5 Referentna geografska oblast	3
1.6 Koncepti i definicije	3
1.7 Klasifikacije	3
1.8 Frekvencija prikupljanja podataka	3
1.9 Dinamika objavljivanja podataka	3
1.10 Metodologija	3
1.11 Bazni period	3
1.12 Jedinica mjere	3
1.13 Izvor podataka	3
1.14 Metod prikupljanja podataka	4
2. Relevantnost - Korisnici podataka	4
2.1 Potrebe korisnika	4
2.2 Zadovoljstvo korisnika	4
3. Tačnost i pouzdanost	4
3.1 Tačnost - Opšta ocjena	4
3.2 Uzoračka greška	4
3.3 Neuzoračka greška	4
3.3.1 Greška obuhvata	5
3.3.2 Greška mjerenja	5
3.3.3 Greška neodaziva	5
3.4 Sezonska prilagođavanja	5
3.5 Revizija podataka	5
3.5.1 Politika revizije podataka	5
3.5.2 Praksa revizije podataka	6
3.5.3 Prosječna veličina revizije podataka (A6)	6
4. Pravovremenost i tačnost objave podataka	6
4.1 Pravovremenost	6
Vremenski jaz objave preliminarnih podataka	6
Vremenski jaz objave konačnih podataka	6
4.2 Tačnost objave podataka	6
5. Dostupnost i jasnoća	6
5.1 Kalendar objave podataka	6
5.2 Pristup kalendaru objave podataka	6
5.3 Saopštenja	7
5.4 Publikacije	7
5.5 Onlajn baza podataka	7
5.6 Pristup mikropodacima	7
5.7 Popunjenost metadate	7
6. Uporedivost	7
6.1 Prostorna uporedivost	7
6.2 Vremenska uporedivost	7
Indikator za uporedivost u vremenu	8

1. Uvod - Osnovne informacije o istraživanju

1.1 Svrha, cilj i predmet istraživanja

Cilj istraživanja je ocjena ukupnog prometa u trgovini na veliko prema robnim grupama. Dobijeni podaci se koriste za praćenje obima i dinamike kretanja prometa, analizu efekata mjera trgovinske politike, analizu obima i strukture prometa u trgovini na veliko prema robnim grupama.

1.2 Pravni osnov

Zakonom o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike ([Sl.list Crne Gore] br. 18/12) definisane su odredbe za prikupljanje, obradu i diseminaciju podataka. Zakon pruža Upravi za statistiku jasno i široko pravno ovlaštenje da prikuplja i pristupa podacima potrebnim za sprovođenje Programa i Godišnjeg plana. Zakon daje prioritet upotrebi administrativnih podataka, kao i pravo pristupa individualnim podacima koja su rezultat istraživanja ostalih proizvođača zvanične statistike. Kao dopuna zakonskim odredbama, Zavod za statistiku je potpisao nekoliko memoranduma o saradnji sa imaoocima administrativnih podataka.

1.3 Statističke jedinice

Jedinice statističkog posmatranja za koje se proizvode podaci su preduzeća koja su u Statističkom biznis registru razvrstana u oblasti 46 KD 2010 (trgovina na veliko).

1.4 Pokrivenost i obuhvat istraživanja

1.4.1 Sektori

Jedinice posmatranja su sva preduzeća (privredna društva) čija je osnovna djelatnost trgovina na veliko i koja su u Statističkom biznis registru razvrstana u oblasti 46 KD 2010. Iz obuhvata su isključeni preduzetnici i preduzeća koja imaju promet= 0. Klasifikacija preduzeća se vrši prema veličini prometa:

- klasa1: 0 – 24 999 EUR
- klasa2: 25 000 – 199 999 EUR
- klasa3: 200 000. – 999 999 EUR
- klasa4: 1 000 000 – 4 999 999 EUR
- klasa5: više od 5 000 000 EUR

1.4.2 Statistička populacija

Okvir za uzorak formiran je na osnovu podataka iz Biznis registra Uprave za statistiku Crne Gore a obuhvata sva aktivna preduzeća (privredna društva) iz oblasti trgovine (oblast 46 KD 2010). Iz okvira su isključeni preduzetnici kao i preduzeća koja imaju promet = 0. Klase su određene prema veličini prometa preduzeća:

- klasa1: 0 – 24 999 EUR
- klasa2: 25 000 – 199 999 EUR
- klasa3: 200 000 – 999 999 EUR
- klasa4: 1 000 000 – 4 999 999 EUR
- klasa5: više od 5 000 000 EUR

U uzorak su uključena sva preduzeća iz klase 4 i 5 a ostatak je utvrđen metodom slučajnog uzorka. Grupe su određene prema grupi djelatnosti preduzeća:

GRUPA_KD_NACE_Rev2

1. 461
2. 462
3. 463
4. 464
5. 465
6. 466
7. 467
8. 469

1.5 Referentna geografska oblast

Podaci se odnose na čitavu teritoriju Crne Gore.

1.6 Koncepti i definicije

Indeksi prometa u trgovini na veliko pokazuju dinamiku vrijednosti prometa u trgovini na veliko na teritoriji Crne Gore.

Trgovina na veliko - Obuhvata djelatnosti iz oblasti 46 KD NACE Rev2. Pod trgovinom na veliko podrazumijeva se prodaja nove ili korišćene robe, bez prerade, radi dalje prodaje ili prerade, kao i prodaja robe velikim potrošačima za sopstvenu potrošnju.

Promet robe sa PDV-om - Vrijednost ukupnog prometa koji je preduzeće ostvarilo u toku godine na teritoriji Crne Gore iskazan u eurima. Obuhvata se ukupan promet sa PDV-om koji je preduzeće ostvarilo, bez obzira da li je ostvaren u trgovini na veliko ili nekoj drugoj djelatnosti. PDV - vrijednost poreza na dodatu vrijednost koji je obračunat kupcu.

Zalihe robe - Upisuje se vrijednost zaliha po nabavnim cijenama koje se nalaze u magacinima i stovarištima preduzeća sa stanjem na kraju godine.

Broj zaposlenih radnika - definiše se kao ukupan broj zaposlenih koji rade u jedinici posmatranja (uključujući i vlasnike koji rade, partnere koji redovno rade u jedinici i neplaćene porodične radnike) kao i osobe koje rade izvan jedinice kojoj pripadaju i koje ona plaća (npr. trgovački predstavnici, radnici na isporuci, popravkama i timovi za održavanje). Takodje se uključuju radnici koji ne rade puno radno vrijeme po zakonu zemlje i koji nijesu na platnom spisku, kao i sezonski radnici, zanatlije i radnici koji rade kod kuće, a koji su na platnom spisku.

Promet robe sa PDV-om po robnim grupama - vrijednost prodate robe po strukturi prodajnog asortimana sa porezom na dodatu vrijednost za svaku robnu grupu.

1.7 Klasifikacije

KD 2010 COICOP

1.8 Frekvencija prikupljanja podataka

Godišnje.

1.9 Dinamika objavljivanja podataka

Godišnje.

1.10 Metodologija

Metodologija godišnjeg istraživanja trgovine na veliko dostupna je na sajtu:

<http://www.monstat.org/userfiles/file/trgovina/Metodologija-tr%20veliko.pdf>

1.11 Bazni period

Za baznu godinu se uzima prethodna godina.

1.12 Jedinica mjere

Promet - u eurima

Broj radnika - brojčano

Promjene u odnosu na prethodne periode - procentualno (%)

1.13 Izvor podataka

Podaci se prikupljaju na osnovu uzorka izvještajnih jedinica koje su registrovane u Statističkom biznis registru u oblasti 46 Klasifikacije djelatnosti 2010. Preduzeća popunjavaju podatke na osnovu knjigovodstvene evidencije.

1.14 Metod prikupljanja podataka

Podaci se prikupljaju putem papirnih upitnika poštom, mailom ili faksom.

2. Relevantnost - Korisnici podataka

2.1 Potrebe korisnika

Međunarodni korisnici:

- Eurostat
- Svjetska banka
- UN organizacije
- Međunarodni monetarni fond.

Nacionalni korisnici:

- Ministarstva i drugi organi javne uprave
- Lokalne samouprave i drugi organi lokalne uprave
- Centralna banka
- nevladine organizacije
- studenti
- istraživači
- mediji.

2.2 Zadovoljstvo korisnika

U cilju utvrđivanja zadovoljstva korisnika kvalitetom podataka i utvrđivanjem njihovih potreba, Uprava za statistiku po prvi put sprovodi "Istraživanje o zadovoljstvu korisnika" u 2017. godini. Istraživanje je realizovano u periodu od 1. septembra do 20. oktobra. Link sa anketom je poslat svim korisnicima koji su u periodu od 2013–2017 poslali zahtjev za podacima na zvaničnu mail adresu. Pored toga, upitnik je postavljen na web stranici Uprave za statistiku. U toku je obrada podataka dobijenih navedenim istraživanjem, dok ćemo konačne rezultate imati do kraja godine, kako za ukupno zadovoljstvo korisnika, tako i po oblastima.

3. Tačnost i pouzdanost

3.1 Tačnost - Opšta ocjena

Istraživanje trgovine na veliko se radi na bazi uzorka i podaci se dobijaju izvještajnom metodom pa su podložni uobičajenim vrstama greške u vezi sa tehnikom uzorkovanja, neuzorkovanim greškama, greškama prilikom obrade i neodgovora.

3.2 Uzoračka greška

Godišnje istraživanje trgovine na veliko se radi na bazi uzorka pa je logično da postoji greška prilikom nasumičnog uzorkovanja. Koeficijent varijacije je relativna mjera tačnosti ocjene podataka. Pored ove mjere računa se i donja i gornja granica intervala povjerenja.

Indikatori uzoračke greške (A1)

Uzoračka greška se redovno računa za indekse prometa u oblasti 46. Uzoračka greška ukupnog indeksa prometa za oblast 46 (trgovina na veliko) je u principu mala i u prosjeku je iznosila 0,01 u toku 2018. godine. Isto toliko je iznosio i koeficijent varijacije.

3.3 Neuzoračka greška

Ne-uzoračke greške se vežu za ostale greške koje nisu vezane za uzorak. U ne-uzoračke greške spadaju: greška obuhvata, greška mjerenja, greška odaziva i greška obrade.

3.3.1 Greška obuhvata

Greška obuhvata je razlika između populacije u okviru i ciljne populacije. U greške obuhvata spadaju: prekomjerni i nedovoljni obuhvat.

Indikator greške obuhvata (A2)

Prekomjerni obuhvat se javlja u slučaju kada preduzeće registrovano u oblasti 46 (oblast koja je predmet posmatranja) dostavi informaciju da se bavi nekom drugom djelatnošću, a ne trgovinom na veliko, što znači da nije trebalo da se nađe u okviru za izbor uzorka. Samo 1,23% jedinica u uzorku u 2018. godini je definisano kao prekomjerni obuhvat, što nema uticaja na finalni rezultat. Nedovoljni obuhvat može izazvati potcjenjivanje, jer jedinice koje su ostale van okvira mogu da utiču na krajnji rezultat. Iz tog razloga pravi se procjena uticaja jedinica koje nisu sadržane u obuhvatu. U nedovoljan obuhvat spadaju jedinice koje se bave trgovinom na veliko, a registrovane su u drugoj djelatnosti, kao i ona preduzeća koje se registruju u toku posmatrane godine, a van su okvira za formiranje uzorka. Učešće nedovoljnog obuhvata u 2018. godini je bilo 6.71%.

3.3.2 Greška mjerenja

Greške mjerenja su greške koje se javljaju u toku prikupljanja podataka i uzrokuju razlike između evidentirane i stvarne vrijednosti varijable. Posrednom analizom, na osnovu rezultata unosa, vrši se ispravka. Svake godine se od izvještajnih jedinica traže iste varijable, što olakšava popunjavanje upitnika.

3.3.3 Greška neodaziva

Greške neodaziva se javljaju kada nedostaju odgovori na jedno ili na sva pitanja upitnika. U greške neodaziva spadaju: 1. Greške neodaziva na nivou polja, tj. varijable, 2. Greške neodaziva na nivou jedinice posmatranja (upitnika).

Stopa neodaziva jedinica (A3)

Stopa neodaziva jedinice se izračunava kao odnos broja izvještajnih jedinica koje nijesu odgovorile na upitnik i ukupnog broja prihvatljivih izvještajnih jedinica u uzorku. U godišnjem istraživanju trgovine na veliko, stopa neodaziva jedinica je u 2018. godini iznosila oko 10.6%.

Stopa neodaziva za temu

Stopa neodaziva na nivou polja predstavlja odnos anketiranih jedinica koje nisu odgovorile na dato pitanje i ukupnog broja anketiranih jedinica. U godišnjem istraživanju trgovine na veliko, stopa na nivou polja je u 2018. godini u prosjeku iznosila oko 4.7%.

3.3.4 Greška u obradi podataka

Prikupljeni podaci prolaze kroz niz procesa prije konačne ocjene, a to su: šifriranje, unos, editovanje, imputacije, ponderisanje, tabeliranje itd. Greške napravljene u ovim fazama nazivaju se greškama obrade.

Stopa imputacije

Prosječna stopa imputacije na nivou polja je u 2018. godini iznosila 4.7%, dok je prosječna stopa imputacije na nivou upitnika iznosila 6.9%.

3.4 Sezonska prilagođavanja

Nije dostupno.

3.5 Revizija podataka

3.5.1 Politika revizije podataka

Uprava za statistiku je usvojila politiku revizije i ista je dostupna na web sajtu: <http://www.monstat.org/userfiles/file/o%20nama/2017/Politika%20revizije.pdf>

3.5.2 Praksa revizije podataka

U godišnjem istraživanju trgovine na veliko se koriste redovne revizije. Velike i neplanirane revizije se koriste samo u posebnim slučajevima definisanim politikom revizije.

3.5.3 Prosječna veličina revizije podataka (A6)

Nije dostupno.

4. Pravovremenost i tačnost objave podataka

4.1 Pravovremenost

Prvi rezultati se objavljuju 6 mjeseci nakon završetka referentne godine. Upitnici se šalju izvještajnim jedinicama na početku godine. Rok za dostavu podataka je 10. maj tekuće godine za prethodnu.

Vremenski jaz objave preliminarnih podataka

Indikator pravovremenosti objave preliminarnih podataka predstavlja vrijeme između datuma poslednjeg dana referentnog perioda i datuma objave prvih podataka. On se može prikazati formulom:

$T1 = d_{fst} - d_{ref}$,

$T1 = 6$ mjeseci i 20 dana

d_{fst} - datum izlaska prvih rezultata; d_{ref} - poslednji dan (datum) referentnog perioda.

Rokovi za objavljivanje podataka istraživanja trgovine na veliko u toku 2018. godine su ispunjeni u skladu sa kalendarom objavljivanja. Kalendar objavljivanja podataka je dostupan na slijedećoj web adresi: [http://monstat.org/userfiles/file/o%20nama/2018/Kalendar%20objavljivanja%20statistickih%20podataka%20Zavoda%20za%20statistiku%20za%202018\(1\).pdf](http://monstat.org/userfiles/file/o%20nama/2018/Kalendar%20objavljivanja%20statistickih%20podataka%20Zavoda%20za%20statistiku%20za%202018(1).pdf)

Vremenski jaz objave konačnih podataka

Indikator pravovremenosti objave konačnih podataka predstavlja vrijeme između datuma poslednjeg dana referentnog perioda i datuma objave konacnih podataka. Podaci trgovine na veliko se objavljuju 200 dana nakon završetka referentnog perioda u skladu sa Kalendarom objavljivanja podataka. Podaci novog saopštenja se tretiraju kao preliminarni sve do izlaska novog saopštenja pa je vremenski jaz objave konačnih podataka u godišnjem saopštenju trgovine na veliko godinu dana.

4.2 Tačnost objave podataka

Indikator tačnosti predstavlja vremensku razliku između stvarne objave podataka i planirane objave podataka. $P3 = d_{act} - d_{sch}$ Što se tiče istraživanja trgovine na veliko, tačnost= 0, što znači da su podaci objavljeni u skladu sa Kalendarom objave podataka.

5. Dostupnost i jasnoća

5.1 Kalendar objave podataka

Zakonom o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike ("Sl.list Crne Gore" br. 18/12) se propisuje da proizvođači zvanične statistike pripremaju, ažuriraju i objavljuju Kalendar objavljivanja statističkih podataka. Objavljuje se na internet stranici Uprave za statistiku najkasnije do 20. decembra za narednu godinu, za sve proizvođače zvanične statistike koji uključuje datume objavljivanja statističkih podataka. Svaka promjena u datumu objavljivanja u Kalendaru objavljuje se unaprijed u skladu sa Procedurom o neplaniranim revizijama.

5.2 Pristup kalendaru objave podataka

[http://monstat.org/userfiles/file/o%20nama/2018/Kalendar%20objavljivanja%20statistickih%20podataka%20Zavoda%20za%20statistiku%20za%202018\(1\).pdf](http://monstat.org/userfiles/file/o%20nama/2018/Kalendar%20objavljivanja%20statistickih%20podataka%20Zavoda%20za%20statistiku%20za%202018(1).pdf)

5.3 Saopštenja

Godišnje saopštenje trgovine na veliko je dostupno na web sajtu:

<http://www.monstat.org/cg/page.php?id=659&pageid=38>

5.4 Publikacije

Uprava za statistiku objavljuje sljedeće redovne publikacije:

1. Mjesečni statistički pregled
2. Statistički Godišnjak
3. Crna Gora u brojkama

Pored navedenih redovnih, Uprava za statistiku objavljuje i vanredne publikacije. Neke od najznačajnijih vanrednih publikacija su sledeće:

1. Žene i muškarci u Crnoj Gori
2. Djeca u Crnoj Gori
3. Najčešće korišćeni statistički podaci

Sve publikacije koje objavljuje Zavod za statistiku dostupne su na sledećem linku:

<http://monstat.org/cg/publikacije.php>

5.5 Onlajn baza podataka

Podaci godišnjeg istraživanja trgovine na veliko su dostupni na sajtu: <http://monstat.org/cg/pxweb.php>

5.6 Pristup mikropodacima

Zakonom o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike ("Sl.list Crne Gore" br. 18/12) regulisana su pravila pod kojim spoljni korisnici mogu dobiti pristup individualnim podacima za potrebe istraživanja. Članom 58 definisane su vrste naučnih i istraživačkih organizacija koje mogu dobiti takve podatke. Davanje individualnih podataka bez identifikatora moguće je isključivo na pisani zahtjev naučno-istraživačkih ustanova, u svrhu obavljanja naučno-istraživačke djelatnosti, kao i međunarodnih statističkih organizacija i proizvođača statistike iz drugih država.

Istraživački subjekt potpisuje Ugovor sa Upravom za statistiku, kao i Izjavu o poštovanju principa poverljivosti. Proizvođači zvanične statistike vode posebnu evidenciju o korisnicima i o svrsi za koju su statistički podaci dati na korišćenje.

5.7 Popunjenost metadate

Stopa popunjenosti metadate predstavlja odnos broja popunjenih metadate podataka u odnosu na ukupan broj prihvatljivih metadate polja. Za godišnje istraživanje trgovine na veliko stopa popunjenosti metadate podataka iznosi 100%.

6. Uporedivost

6.1 Prostorna uporedivost

Nisu dostupni podaci po geografskom području jer se podaci trgovine odnose na čitavu teritoriju Crne Gore i za nacionalne potrebe.

6.2 Vremenska uporedivost

Podaci trgovine na veliko su od 1955. godine objavljavani na godišnjem nivou (obrađeni od strane Federalnog zavoda za statistiku Jugoslavije). Do 2006. godine u okviru za uzorak su se nalazila sva preduzeća koja se bave trgovinom na veliko, bez obzira u kojoj djelatnosti su registrovana. Od 2006. godine podaci se obračunavaju po novoj metodologiji i u okvir za uzorak se nalaze samo preduzeća koja su registrovana u oblasti 46 KD 2010 (trgovina na veliko). Uporedivi podaci su raspoloživi od 2006. godine do danas.

Indikator za uporedivost u vremenu

Dužina uporedivih vremenskih serija se izračunava sledećom formulom: $CC1 = Jlast - Jfirst + 1$ - broj poslednjeg referentnog perioda objavljene statistike - broj prvog referentnog perioda uporedive statistike. Prema navedenoj formuli, dužina uporedive vremenske serije za istraživanje trgovine na veliko je 10 godina.